

Mitä on desistanssi?

**Teemu Rantanen, VTT, yliopettaja
Laurea-ammattikorkeakoulu**

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Taustaa

- Aiemmat tutkimukset osoittaa, että vapautuvat vangit jäävät varsin usein vaille tarvitsemiaan palveluita ja monesti heiltä puuttuu myös yhteys julkiseen sosiaalityöhön.
 - Toisaalta järjestökentän ja vertaistuen merkitys on keskeinen
- > voidaan puhua monitoimijaisesta sosiaalityöstä
- Sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyvät rakenteelliset muutokset ja 2020-luvulla nopeasti edennyt palvelujen ja vankiloiden digitalisaatio luovat uusia mahdollisuuksia ja haasteita vapautumisen nivelvaiheen tukeen.
 - VAPAA-hankkeessa tutkitaan, miten monitoimijainen sosiaalityö voi olla rikostaustaisten asiakkaiden tukena vankilasta vapautumisen nivelvaiheessa.

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Monitoimijainen sosiaalityö vankilasta vapautuvan tukena digitalisoituvassa yhteiskunnassa (VAPAA)-hanke

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Tutkimuskysymykset:

- 1) Millaiset toimintatavat ovat tutkimuksissa osoittautuneet vaikuttaviksi rikollisuudesta irrottautumisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen kannalta?
- 2) Mitä mahdollisuuksia ja haasteita sosiaalityöntekijät näkevät vankilasta vapautumisen nivelvaiheen monitoimijaisessa sosiaalityössä rikollisuudesta irrottautumisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen kannalta ja mikä on digitalisaation merkitys tässä?
- 3) Miten koulutetut kokemusasiantuntijat voivat olla nivelvaiheessa vapautuvan vangin tukena, ja miten kokemusasiantuntijakoulutus tukee rikollisuudesta irrottautumista ja yhteiskuntaan kiinnittymistä?
- 4) Millaisia toimintamalleja vapautuvien vankien kanssa tehtävään sosiaalityöhön on kehitetty kunnissa ja hyvinvointialueilla?

Pyrkimyksenä kehittää hyvinvointialueiden tutkimusperustaisia sosiaalityön käytänteitä vankilasta vapautuvien asiakkaiden tukemisessa

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Tavoitteet:

- monitoimijaisen sosiaalityön toimintamallin rakentaminen vankilasta vapautuvan asiakkaan rikollisuudesta irrottautumisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen tueksi.
- tutkimusperustaisen työkuulttuurin luominen hyvinvointialueille.
- hankkeessa tuotetun tutkimustiedon vieminen hyvinvointialueiden työkäytänteisiin.
- käytännön muutoksen aikaansaaminen alueen monitoimijaiseen sosiaalityöhön yhteiskehittämisen keinoin.
- eri toimijoiden ymmärryksen lisääminen rikostaustaisten asiakkaiden erityiskysymyksistä ja digitalisaation luomista mahdollisuuksista.

Kehittämistoiminnassa huomioidaan hyvinvointialueilla jo luodut hyvät käytänteet ja aiempien paikallisten hankkeiden keskeiset tulokset

Kognitiivis-behavioraalisista ohjelmista desistanssiin

Vankien /rikostaustaisten kuntoutusta koskeva ajattelu on muuttunut:

- Kuntoutuspessimismi (nothing works); sosiaalinen työ
- 1990-luvulle saakka

- What works; kognitiivis-behavioraaliset kuntoutusohjelmat, uusimisriskiä vähentävä rangaistuaajan suunnittelu
- Vuosituhannen vaihteesta alkaen

- Desistanssiajattelu (rikollisuudesta irrottautuminen); näkökulma yksittäisistä ohjelmista pitkäkestoiseen prosessiin
- Voimistunut 2010- ja 2020-luvulla

Miten rikollisuudesta irrottaudutaan?

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

- Iän myötä rikokset usein vähenevät tai jäävät pois.
- Erilaiset elämän käännekohdat voivat olla muutoksen kannalta keskeisiä
- Entä työllistyminen merkitys?

Muutos on prosessi, johon vaikuttavat samanaikaisesti sisäiset ja ulkoiset tekijät

-> Muutoksen koukut ('hook-for-change', Giordano) ovat katalysaattoreita, jotka käynnistävät muutoksen ja joiden pohjalle desistanssi rakennetaan.

Monitasoinen desistanssi

Primaari

- Rikoksien tekemisen lopettaminen

Sekun-
daari

- Identiteettimuutos

Tertiääri

- Yhteiskuntaan kiinnittyminen ja hyväksytyksi tuleminen

Desistanssiteoriat keskenään erilaisia

Mukaiillen Fox, K. J. (2022), Desistance frameworks. *Aggression and Violent Behavior*, 63, 101684. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2021.101684>

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Ulkoisin tekijöitä korostavat selitysmallit	Vakaus keskeinen desistanssin kannalta.	Työllistymisen ja perhesuhteiden tukeminen korostuu.
Sisäisiä tekijöitä korostavat selitysmallit	Keskeistä uuden prososiaalisen identiteetin rakentuminen.	Motivoiva haastattelu ja vahvuusperusteinen lähestymistapa tukee muutosta.
Ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vuorovaikutusta korostavat mallit	Sosiaalisen pääoman muodostuminen korostuu.	Olennaista kattava prososiaalinen tuki.

Miten tukea desistanssia?

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Tarvitaan kokonaisvaltaista tukea, joka sekä auttaa ulkoisessa tilanteessa että tukee sisäistä muutosta

- Aineellinen tuki (asuminen, toimeentulo, työllistyminen, velat)
- Työntekijöiltä ja vertaisilta saatu tuki uuden identiteetin tueksi (sosiaalinen tuki, terapia)
- Päihdekuntoutus
- Yhteiskuntaan integroitumisen haasteellisuus -> kyse ei ole pelkästään yksilötason muutoksesta

**LAU
REA**

AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Kiitos